

Απολογισμός Ημερίδας με θέμα:
«Δικαίωμα κατοχής και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, στο πλαίσιο άσκησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ατόμων με νοητική αναπηρία»

Σάββατο 15 Νοεμβρίου 2025, ώρα 8:30 – 16:00 στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τον ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ μετά από αίτημα πολλών γονιών και ατόμων.

Στόχοι της ημερίδας ήταν:

- Η ενημέρωση των ατόμων με νοητική αναπηρία, των γονέων/οικογενειών των ατόμων με νοητική αναπηρία και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών/επαγγελματιών για το ισχύον θεσμικό και νομικό πλαίσιο της Κύπρου σχετικά με το δικαίωμα των ΑμεΝΑ να κατέχουν περιουσιακά στοιχεία (κινητά και ακίνητα) και
- Η υποβολή προτάσεων και εισηγήσεων προς τις υπηρεσίες/φορείς για την προώθηση του νέου θεσμικού πλαισίου που απαιτείται, με στόχο τη διασφάλιση του δικαιώματος των ΑμεΝΑ στα περιουσιακά στοιχεία, όπως αυτό προβλέπεται και από την Σύμβαση.

Προσκεκλημένοι

Στάλθηκαν προσκλήσεις σχεδόν σε όλα τα άτομα του Μητρώου ΕΠΑΝΑ, είτε μέσω ταχυδρομείου (πέραν των 1900 επιστολών) είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (πέραν των 800 emails). Επίσης στάλθηκαν σε όλες τις ΜΚΟ/Συνδέσμους, στη Βουλή των Αντιπροσώπων, Επιτροπή Διοικήσεως και Νομοθεσίας, Υπουργεία: Δικαιοσύνης & ΔΤ, Παιδείας Α&Ν, Υγείας, Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, Πανεπιστήμια με σχολές Νομικής κ.α

Αριθμός συμμετοχών

Στην ημερίδα συμμετείχαν 113 προσκεκλημένοι, 14 ομιλητές, 7 μέλη προσωπικού, 3 Δημοσιογράφοι (ΜΜΕ). Υπήρξαν και άλλα αιτήματα εγγραφής αλλά δεν υπήρχε ανάλογη χωρητικότητα στην αίθουσα.

Ομιλίες/Παρουσιάσεις έγιναν από:

Έγιναν χαιρετισμοί από: εκπρόσωπο της Επιτροπής Διοικήσεως, εκπρόσωπο της Υφυπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας, από ΕΠΑΝΑ, από ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ

Έγιναν παρουσιάσεις από: Αυτοσυνήγορο και Γονέα για προβληματισμούς/δυσκολίες σχετικά με το θέμα, από εκπροσώπους ΥΔΕΠ, ΥΚΕ, Ιδιώτη Δικηγόρο, ΚΥΣΟΑ, ΤΚΕΑΑ, προσκεκλημένη από ΕΣΑΜΕΑ Ελλάδος.

Απορρέοντα Ημερίδας:

Όλες οι παρουσιάσεις ήταν στοχευόμενες και αναλυτικές σε σχέση με την θεματολογία. Πρόθεση της διοργάνωσης ήταν να περιγραφεί το **υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο**, να περιγραφούν τα **προβλήματα που δημιουργούνται** και να γίνει ενημέρωση για **διορθωτικά μέτρα, μέσω δημιουργίας νέων υπηρεσιών και αλλαγής του θεσμικού πλαισίου**.

Η συμμετοχή στις συζητήσεις κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου ήταν αρκετά ζωντανή, πολλές ήταν επίσης οι διερευνητικές ερωτήσεις, αλλά υπήρχαν και έντονες παρεμβάσεις εκ μέρους συγκεκριμένων γονιών.

Όντως το θέμα των περιουσιακών στοιχείων και της διαχείρισής τους, προβληματίζει πολλούς γονείς και διαφάνηκε ότι δεν υπάρχει αρκετή ενημέρωση για διάφορα ωφελήματα και δικαιώματα. Επίσης δεν γνωρίζουν οι γονείς με ποιο τρόπο μπορούν να διασφαλίσουν οικονομικά τα παιδιά τους όταν αυτοί φύγουν από τη ζωή.

Η μαρτυρία της Α. Ανδρέου, που εξήγησε ότι μετά το θάνατο των γονιών της, είχε προβλήματα με το ποσό που κληρονόμησε γιατί υπήρξε άμεση διακοπή του ΕΕΕ, αλλά επίσης ότι υπήρξε θύμα εξαπάτησης και απόσπασης λεφτών από άτομο του περίγυρου της, έφερε στην επιφάνεια ότι τα άτομα με ψυχοκοινωνικές αναπηρίες έχουν ανάγκη από υπηρεσίες στήριξης και εποπτείας των συνθηκών διαβίωσης τους. Το γεγονός είναι ότι η ίδια τώρα, όχι μόνο από μόνη της διαχειρίζεται το χρόνο και λεφτά της, αλλά συντηρεί και τον αδελφό της με Ν.Α, ενώ θα έπρεπε να γίνουν διαβήματα για τη στήριξη και παροχής επιδόματος στον ίδιο. Η ζωή της Α. είναι ενδεικτικός του ότι τα άτομα με νοητική αναπηρία μπορούν να έχουν μια κανονική ζωή αλλά χρειάζονται τη στήριξη του κράτους σε πολλαπλά επίπεδα.

Σημειώθηκε ότι η πρακτική κήρυξης των ΑμεΝΑ ως **ανίκανα άτομα**, χωρίς να έχουν ενημέρωση, χωρίς να καλεστούν στο δικαστήριο, χωρίς το δικαίωμα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους είναι αναχρονιστική και καταπατεί όλα τα δικαιώματα τους. Τους καθιστά πλήρως εξαρτώμενους από τρίτους είτε είναι συγγενικά άτομα είτε είναι οι ΥΚΕ. Με βάση το νόμο περί Διαχείρισης Περιουσίας Ανικώνων Προσώπων, οι ΥΚΕ έχουν την ευθύνη 23 ατόμων ενώ έχουν κηρυχτεί ως ανίκανα πρόσωπα πέραν των 2000, αριθμός που τείνει να αυξηθεί γιατί περιλαμβάνει όχι μόνο άτομα με ψυχοκοινωνική αναπηρία, αλλά και χρήστες ουσιών και άτομα με νευροεκφυλιστικές ασθένειες κ.ά.

Κατά τις συζητήσεις δυστυχώς υπήρξε σύγχυση σχετικά με δύο νέα νομοσχέδια που προωθεί η κυβέρνηση εκ των οποίων το ένα με τίτλο: «Ο περί Κοινωνικής Συμμετοχής, Συμπερίληψης και Ανεξάρτητης Διαβίωσης Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2025», το οποίο ήταν σε δημόσια διαβούλευση λίγο καιρό πριν την ημερίδα. Ενώ το δεύτερο: «Περί των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες για Υποστήριξη στη Λήψη Αποφάσεων Νόμος του 2025» έχει ετοιμασθεί εδώ και αρκετό καιρό αλλά ακόμη δεν τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση αφού προηγήθηκε το Πιλοτικό Πρόγραμμα Συμβούλων Υποστήριξης και αναμένεται μεταξύ άλλων, η αξιολόγηση του προγράμματος και η παράλληλη έναρξη της διαβούλευσης με τις υπηρεσίες του κράτους και με άλλες οργανώσεις. Η Διευθύντρια του ΤΚΕΑΑ ενημέρωσε ότι για τον επόμενο Μάιο 2026 (στα πλαίσια της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου), προγραμματίζεται επίσης ένα Συνέδριο που θα αφορά στη **λήψη αποφάσεων**.

Οι επιμέρους παρουσιάσεις βρίσκονται στο αρχείο ΕΠΑΝΑ και την ιστοσελίδα.

Ως σύνοψη αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Η ημερίδα ήταν η αρχή μιας διαδικασίας για την ανταλλαγή απόψεων αλλά και για ενημέρωση σχετικά με τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων των ΑμεΝΑ, προβληματισμός που αφορά όμως όλα τα άτομα με αναπηρίες όπως και τα άτομα με νευροεκφυλιστικές παθήσεις.
- Τα αρχικά ερωτήματα αν τα ΑμεΝΑ έχουν ή δεν έχουν δικαίωμα στην περιουσία, αν οι γονείς μπορούν ή όχι να μεταβιβάζουν περιουσία στο όνομα τους, αν έχουν τα ίδια δικαιώματα όπως τα υπόλοιπα αδέλφια και τους υπόλοιπους πολίτες, **διασφαλίζονται και απαντιούνται** μέσω των προνοιών της σύμβασης του ΟΗΕ και συγκεκριμένα του άρθρου 12. Στην πράξη όμως εφαρμόζεται το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο το οποίο συνεχίζει να θεωρεί και να κηρύσσει τα ΑμεΝΑ ως ανίκανα.
- Για εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης όπως αναφέρθηκε, συνεπάγεται άμεση τροποποίηση διάφορων νομοθετημάτων ώστε να συνάδουν με τις πρόνοιες της, αλλά επίσης και δημιουργία των απαραίτητων υπηρεσιών υποστήριξης (πχ Συμβούλων) κ.ά.
- Εξηγήθηκαν επίσης περιπτώσεις όπου το κράτος μπορεί να οικειοποιηθεί περιουσία αποβιώσαντα προσώπου με Ν.Α, ή αποβιώσαντα γονιού ΑμεΝΑ, αλλά αφού εξαντληθούν οι πρόνοιες του Κληρονομικού Δικαίου στην Κύπρο βάσει του «Περί Διαθηκών και Διαδοχής Νόμου (ΚΕΦ.195)».
- Σημαντική ήταν η παρουσίαση του Δικηγόρου Α. Παπαλλή ο οποίος εξήγησε πως «προληπτικά» μπορεί να κατανεμηθεί η περιουσία μέσα από «Εμπιστεύματα» (trust) τα οποία μπορούν να γίνουν εκ των προτέρων και να ισχύουν μετά το θάνατο.
- Ενδιαφέρον επίσης ήταν η παρουσίαση της κας Ζαφειροπούλλου από ΕΣΑΜΕΑ-Ελλάδος, η οποία αναφέρθηκε σε καλές πρακτικές που εφαρμόζονται σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό την ίση αναγνώριση των ατόμων ενώπιων του νόμου και την άσκηση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας.

Ερωτήματα και ανησυχίες που εκφράστηκαν:

- Μπορούν τα ΑμεΝΑ να διαχειρίζονται από μόνοι τα λεφτά τους και πως;
- Μπορούν να αποφασίζουν μόνοι αν θα ζουν μόνοι και αν θα παντρευτούν;
- Τι είδους στήριξη θα χρειάζονται; Υπάρχουν πολλών ειδών στήριξης; Θα υπάρχουν επιλογές;
- Χρειάζεται κατάρτιση, προσβάσιμη πληροφόρηση (easy to read), καλλιέργεια δεξιοτήτων των ατόμων
- Χρειάζεται κατανόηση και σεβασμός των ΑμεΝΑ όπως και αναγνώριση των δικαιωμάτων τους
- Χρειάζεται επίσης αλλαγή νοοτροπίας σε σχέση με τα ΑμεΝΑ και τα δικαιώματά τους, χωρίς διακρίσεις και στερεότυπα που συχνά υποτιμούν την ύπαρξη και τις επιλογές τους

Πρόθεση αλλαγής νομικού πλαισίου για άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας

- Το συγκεκριμένο προσχέδιο νομοθεσίας του 2025 για άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας βρίσκεται στο γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως (μόνο η ΚΥΣΟΑ και η ΕΠΑΝΑ τοποθετήθηκαν σχετικά με το προτεινόμενο νομοσχέδιο)
- Θα πρέπει ακόμη να γίνει διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όπως: Δικαστικό Σώμα, Δικηγορικό Σύλλογο, Υπ. Ψυχικής Υγείας, Οργανώσεις Ψυχικά Ασθενών, ΜΚΟ, Ανεξάρτητες αρχές
- Υπάρχουν πολλές υφιστάμενες νομοθεσίες που θα πρέπει να τροποποιηθούν ανάλογα
- Σημειώθηκε επίσης ότι πρόθεση του νέου νομοθετήματος είναι η δημιουργία υπηρεσίας για στήριξη των ατόμων στη λήψη αποφάσεων, υπηρεσία επιλογής και όχι υποκατάστασης της οικογένειας. Κάποιος θα μπορεί να επιλέγει αν χρειάζεται την υπηρεσία, για το διάστημα που επιθυμεί και για το θέμα που επιλέγει.

Γενικά Σχόλια για την ημερίδα:

Υπήρξαν πολύ θετικά σχόλια από γονείς ως προς τη θεματολογία, τη διοργάνωση και το περιεχόμενο της ημερίδας

Επίσης όλοι έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον ώστε να τους σταλούν οι παρουσιάσεις

Οι περισσότεροι επιθυμούν να γίνονται τακτικά και άλλα συνέδρια/ημερίδες

Πολλοί γονείς θέλουν να γίνονται συνέδρια και σε άλλες πόλεις, σε όλες τις επαρχίες

Επίσης εισηγήθηκαν να μπορούν να συμμετέχουν και διαδικτυακά.

Μαρίνα Παγιάτσου, Προϊσταμένη ΕΠΑΝΑ

16/12/2025